

Ανωνυμοποιημένη έκδοση

Μετάφραση

C-199/24 – 1

Υπόθεση C-199/24

Αίτηση προδικαστικής απόφασης

Ημερομηνία καταθέσεως:

13 Μαρτίου 2024

Αιτούν δικαστήριο:

Attunda tingsrätt (Σουηδία)

Ημερομηνία της απόφασης του αιτούντος δικαστηρίου:

1 Μαρτίου 2024

Ενάγων:

ND

Εναγομένη:

Garrapatica AB

ATTUNDA TINGSRÄTT [...] (πρωτοδικείο Attunda, Σουηδία) [...]

ΔΙΑΔΙΚΟΙ

Ενάγων
ND

Εναγομένη
Garrapatica AB, [...] Στοκχόλμη

[...]

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ

Αξίωση αποζημίωσης [μεταξύ άλλων]· ήδη, το ζήτημα αν είναι σκόπιμη η υποβολή αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

[...]

To tingsrätten (στο εξής: αιτούν δικαστήριο) εκδίδει την ακόλουθη

ΔΙΑΤΑΞΗ

- 1 Το αιτούν δικαστήριο αποφασίζει να υποβάλει στο Δικαστήριο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης [...].
- 2 Το αιτούν δικαστήριο αναστέλλει την πρόοδο της δίκης μέχρις ότου το Δικαστήριο εκδώσει την προδικαστική απόφασή του.

[...]

Η ΑΙΤΗΣΗ ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΣ

Ιστορικό της διαφοράς

Η εταιρία Garrapatica AB διαχειρίζεται τη βάση δεδομένων Lexbase, στην οποία δημοσιεύονται τα στοιχεία προσώπων που έχουν εμπλακεί σε ποινικές διαδικασίες. Η βάση δεδομένων Lexbase έχει λάβει από την Myndigheten för press, radio och tv [σουηδική αρχή εποπτείας του Τύπου και των ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών, ήδη Mediemyndigheten (σουηδική αρχή εποπτείας των μέσων μαζικής ενημέρωσης)] τη λεγόμενη utgivningsbevis (πιστοποίηση από την οποία προκύπτει ότι η δημοσίευση δεν αντιβαίνει στον νόμο και η οποία παρέχει προστασία συνταγματικής περιωπής· στο εξής: πιστοποίηση συμμόρφωσης). Στις 17 Ιανουαρίου 2011 ο ND καταδικάστηκε για τη διάπραξη ποινικού αδικήματος, η δε σχετική καταδικαστική απόφαση παρέμεινε αναρτημένη στη βάση δεδομένων Lexbase μέχρι τον Φεβρουάριο του 2024. Η εν λόγω καταδικαστική απόφαση έχει διαγραφεί από το οικείο ποινικό μητρώο.

Αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης αποτελεί το ζήτημα αν η Garrapatica AB οφείλει να καταβάλει αποζημίωση για παράβαση του Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων [κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων) (ΕΕ 2016, L 119, σ. 1), στο εξής: ΓΚΠΔ], καθώς και για παράβαση άλλων κανονιστικών διατάξεων σχετικών με την επεξεργασία δεδομένων

προσωπικού χαρακτήρα. Ο ΝΔ ισχυρίζεται ότι η εναγομένη εταιρία πρέπει να υποχρεωθεί να του καταβάλει ως αποζημίωση το ποσό των 300 000 σουηδικών κορωνών (SEK) μετά των νομίμων τόκων. Η Garrapatica AB αρνείται την αγωγή, προβάλλοντας τον ισχυρισμό ότι, εφόσον η Lexbase καλύπτεται από πιστοποίηση συμμόρφωσης, δεν έχει εφαρμογή ο ΓΚΠΔ. Εντούτοις, η εναγομένη εταιρία συνομολογεί ότι αρνήθηκε να ικανοποιήσει το αίτημα του ΝΔ περί διαγραφής των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που τον αφορούσαν, τα οποία και διαγράφηκαν τελικά στο πλαίσιο διαδικασίας εκκαθάρισης δεδομένων που πραγματοποιεί ανά τακτά διαστήματα η ίδια η εταιρία. Η Garrapatica AB θεωρεί εύλογη, για την περίπτωση αυτή, την καταβολή αποζημίωσης ποσού 20 000 σουηδικών κορωνών (SEK).

Το νομικό πλαίσιο

O yttrandefrihetsgrundlagen και o dataskyddslagen

Ο yttrandefrihetsgrundlagen (1991:1469) (θεμελιώδης νόμος 1469 του 1991 για την ελευθερία της έκφρασης, στο εξής: νόμος για την ελευθερία της έκφρασης) είναι ο ένας από τους λεγόμενους mediegrundlagar (θεμελιώδεις νόμους για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης) της Σουηδίας και περιλαμβάνει διατάξεις που παρέχουν προστασία συνταγματικής περιοχής, μεταξύ άλλων, στις ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές, καθώς και σε ορισμένους ιστοτόπους. Η προστασία αυτή αποσκοπεί στη διασφάλιση της ελευθερίας της έκφρασης των εν λόγω μέσων. Κατά το άρθρο 4 του κεφαλαίου 1 του νόμου για την ελευθερία της έκφρασης, οι συνταγματικής περιοχής διατάξεις σχετικά με την εκπομπή ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων εφαρμόζονται και όσον αφορά συγκεκριμένους τύπους βάσεων δεδομένων, εφόσον αυτές έχουν λάβει πιστοποίηση συμμόρφωσης. Εν προκειμένω, η βάση δεδομένων Lexbase έχει πράγματι λάβει πιστοποίηση συμμόρφωσης, γεγονός που συνεπάγεται ότι απολαύει προστασίας συνταγματικής περιοχής.

Κατά το άρθρο 7, πρώτο εδάφιο, του κεφαλαίου 1 του lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (νόμου 218 του 2018 για τη θέσπιση συμπληρωματικών προς τον ΓΚΠΔ διατάξεων), ο ΓΚΠΔ δεν εφαρμόζεται στις περιπτώσεις που η εφαρμογή του αντιβαίνει στον tryckfrihetsförordningen (θεμελιώδη νόμο για την ελευθερία του Τύπου· στο εξής: νόμος για την ελευθερία του Τύπου) ή στον νόμο για την ελευθερία της έκφρασης. Κατά το δεύτερο εδάφιο της ίδιας διάταξης, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα διενεργείται, μεταξύ άλλων, για δημοσιογραφικούς σκοπούς, δεν έχουν εφαρμογή συγκεκριμένα άρθρα του ΓΚΠΔ.

Το άρθρο 14 του κεφαλαίου 1 του νόμου για την ελευθερία της έκφρασης προβλέπει ότι, σε περίπτωση που κάποιο πρόσωπο καταχράται την ελευθερία της έκφρασης, ή συμβάλλει σε κατάχρησή της στο πλαίσιο ραδιοτηλεοπτικού προγράμματος, οι δημόσιες αρχές δεν δύνανται να λαμβάνουν μέτρα ούτε κατά

του προσώπου ούτε κατά του προγράμματος, εκτός αν αυτό προβλέπεται από τον ίδιο τον εν λόγω νόμο. Περαιτέρω, το άρθρο 11 του κεφαλαίου 1 του ίδιου νόμου προβλέπει ότι οι δημόσιες αρχές δεν δύνανται να απαγορεύουν ή να εμποδίζουν τη μετάδοση, τη δημοσίευση ή τη διάδοση ραδιοτηλεοπτικού προγράμματος στο κοινό για λόγους που άπτονται του περιεχομένου του, εκτός αν αυτό προβλέπεται από τον ίδιο τον εν λόγω νόμο.

Κατά το άρθρο 1 του κεφαλαίου 9 του νόμου για την ελευθερία της έκφρασης, το περιεχόμενο του προγράμματος δεν είναι δυνατόν να θεμελιώσει αξίωση αποζημίωσης λόγω καταχρηστικής άσκησης της ελευθερίας της έκφρασης παρά μόνον στην περίπτωση που, στο πλαίσιο του επίμαχου προγράμματος, έχουν διαπραχθεί συγκεκριμένα ποινικά αδικήματα που σχετίζονται με την άσκηση της εν λόγω ελευθερίας. Η αναφορά ότι συγκεκριμένο πρόσωπο διάγει βίο ποινικώς κολάσιμο ή επιλήψιμο, ή η κατ' άλλον τρόπο διάδοση πληροφοριών που μπορεί να βλάψουν την τιμή και την υπόληψή του, συνιστά το αδίκημα της δυσφήμισης, ποινικό αδίκημα σχετικό με την άσκηση της ελευθερίας της έκφρασης κατά την έννοια του άρθρου 1 του κεφαλαίου 5 του νόμου για την ελευθερία του Τύπου και του άρθρου 3 του κεφαλαίου 7 της κανονιστικής πράξης 105 του 1949 για την ελευθερία του Τύπου. Ωστόσο, ο αξιόποινος χαρακτήρας της πράξης αίρεται εφόσον η διάδοση των επίμαχων πληροφοριών ήταν δικαιολογημένη λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων, και εφόσον το πρόσωπο το οποίο διέδωσε τις επίμαχες πληροφορίες μπορεί να αποδείξει ότι αυτές ήταν αληθείς, ή ότι ο ίδιος είχε ευλόγως την πεποίθηση ότι ήταν αληθείς.

Ο ΓΚΠΔ

Κατά το άρθρο 10 του ΓΚΠΔ, η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν ποινικές καταδίκες και αδικήματα που βασίζονται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, διενεργείται μόνο υπό τον έλεγχο επίσημης αρχής ή εάν η επεξεργασία επιτρέπεται από το δίκαιο της Ένωσης ή το δίκαιο κράτους μέλους το οποίο προβλέπει επαρκείς εγγυήσεις για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων. Πλήρες ποινικό μητρώο τηρείται μόνο υπό τον έλεγχο επίσημης αρχής.

Κατά το άρθρο 17 του ΓΚΠΔ, το υποκείμενο των δεδομένων έχει το δικαίωμα να ζητήσει από τον υπεύθυνο επεξεργασίας τη διαγραφή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση, μεταξύ άλλων, εάν τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα δεν είναι πλέον απαραίτητα σε σχέση με τους σκοπούς για τους οποίους συλλέχθηκαν ή υποβλήθηκαν κατ' άλλο τρόπο σε επεξεργασία.

Κατά το άρθρο 82 του ΓΚΠΔ, κάθε πρόσωπο το οποίο υπέστη υλική ή μη υλική ζημία ως αποτέλεσμα παραβίασης του εν λόγω κανονισμού δικαιούται αποζημίωση από τον υπεύθυνο επεξεργασίας ή τον εκτελούντα την επεξεργασία για τη ζημία που υπέστη.

Το άρθρο 85, παράγραφος 1, του ΓΚΠΔ προβλέπει ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να συμβιβάζουν διά νόμου το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δυνάμει του εν λόγω κανονισμού με το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης και πληροφόρησης, συμπεριλαμβανομένης της επεξεργασίας για δημοσιογραφικούς σκοπούς και για σκοπούς πανεπιστημιακής, καλλιτεχνικής ή λογοτεχνικής έκφρασης. Στην αιτιολογική σκέψη 153 διαλαμβάνεται ότι το δίκαιο των κρατών μελών θα πρέπει να συμφιλιώνει τους κανόνες που διέπουν την ελευθερία της έκφρασης και της πληροφόρησης, περιλαμβανομένης της δημοσιογραφικής, πανεπιστημιακής, καλλιτεχνικής ή και λογοτεχνικής έκφρασης, με το δικαίωμα προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δυνάμει του εν λόγω κανονισμού. Επομένως, τα κράτη μέλη θα πρέπει να θεσπίσουν νομοθετικά μέτρα που να προβλέπουν τις αναγκαίες εξαιρέσεις και παρεκκλίσεις για την εξισορρόπηση των εν λόγω θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Για την επεξεργασία που διενεργείται για δημοσιογραφικούς σκοπούς ή για σκοπούς ακαδημαϊκής, καλλιτεχνικής ή λογοτεχνικής έκφρασης, τα κράτη μέλη προβλέπουν, σύμφωνα με το άρθρο 85, παράγραφος 2, του ΓΚΠΔ, εξαιρέσεις ή παρεκκλίσεις από ορισμένα κεφάλαια του κανονισμού αυτού, εφόσον αυτές είναι αναγκαίες για να συμβιβαστεί το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με την ελευθερία της έκφρασης και πληροφόρησης.

Περί της αναγκαιότητας της προδικαστικής απόφασης

Σύμφωνα με το άρθρο 267 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα εθνικά δικαστήρια δύνανται να ζητούν από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης την έκδοση προδικαστικής απόφασης. Η δυνατότητα αυτή τελεί υπό την προϋπόθεση ότι έχει ανακύψει ζήτημα ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης το οποίο ασκεί επιρροή στην υπόθεση της κύριας δίκης, και το οποίο πρέπει να διευκρινιστεί προκειμένου να μπορέσει το εθνικό δικαστήριο να εκδώσει την απόφασή του.

Η υπό κρίση υπόθεση αφορά τη σχέση μεταξύ της ελευθερίας της έκφρασης και πληροφόρησης και του δικαιώματος στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Ως προς το ζήτημα αυτό, ο ΓΚΠΔ παρέχει στα κράτη μέλη ορισμένο περιθώριο εκτιμήσεως κατά την άσκηση της κανονιστικής τους αρμοδιότητας. Με βάση το σουηδικό ρυθμιστικό πλαίσιο, ο μεν ΓΚΠΔ δεν εφαρμόζεται, το δε δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα διέπεται από τις οικείες διατάξεις του νόμου για την ελευθερία της έκφρασης και του νόμου για την ελευθερία του Τύπου. Ωστόσο, όταν πρόκειται για δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα όπως τα επίμαχα στην υπό κρίση υπόθεση, δεν έχουν εφαρμογή οι περί επεξεργασίας των δεδομένων αυτών διατάξεις του άρθρου 20 του κεφαλαίου 1 του νόμου για την ελευθερία της έκφρασης. Σε περίπτωση διάδοσης δεδομένων όπως τα επίμαχα εν προκειμένω, το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μπορεί να ασκηθεί μόνον μέσω των διαδικασιών αναζήτησης ποινικής ευθύνης για δυσφήμιση, καθώς και της έγερσης σχετικής αξίωσης αποζημίωσης.

Όσον αφορά τη στάθμιση μεταξύ της ελευθερίας της έκφρασης και του δικαιώματος στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, το Δικαστήριο, ερμηνεύοντας την οδηγία περί προστασίας των δεδομένων [οδηγία 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (ΕΕ 1995, L 281, σ. 31)], έκρινε ότι η ορθή στάθμιση των εν λόγω δικαιωμάτων και συμφερόντων πρέπει να γίνεται στο στάδιο της εφαρμογής σε συγκεκριμένες περιπτώσεις των διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας που μεταφέρουν την εν λόγω οδηγία στο εσωτερικό δίκαιο. Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να ερμηνεύει το εθνικό δίκαιο κατά τρόπο σύμφωνο προς την οδηγία 95/46 και να μεριμνά ώστε να μη δίνει στην οδηγία αυτή ερμηνεία η οποία θα μπορούσε να έλθει σε σύγκρουση με τα θεμελιώδη δικαιώματα που προστατεύει η έννομη τάξη [της Ένωσης] ή με τις λοιπές γενικές αρχές του δικαίου [της Ένωσης], όπως είναι, μεταξύ άλλων, η αρχή της αναλογικότητας (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 6ης Νοεμβρίου 2002, Bodil Lindqvist, C-101/01, EU:C:2003:596, σκέψη 87).

Κατά την άποψη του αιτούντος δικαστηρίου, υφίσταται ευρύ περιθώριο ερμηνείας όσον αφορά τα ζητήματα, αφενός μεν του εύρους του περιθωρίου εκτιμήσεως που καταλείπει ο ΓΚΠΔ στα κράτη μέλη κατά τη θέσπιση νομοθετικών μέτρων σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και των σκοπών που δικαιολογούν τη θέσπιση τέτοιων μέτρων, αφετέρου δε των προϋποθέσεων που ορίζει ο ΓΚΠΔ προκειμένου οι εθνικές ρυθμίσεις να συμμορφώνονται με τον εν λόγω κανονισμό. Δεδομένου ότι το δίκαιο της Ένωσης υπερισχύει της εθνικής νομοθεσίας, η διευκρίνιση των ζητημάτων αυτών είναι αναγκαία προκειμένου να μπορέσει το αιτούν δικαστήριο να εκδώσει την απόφασή του.

Ο ΓΚΠΔ ρητώς ορίζει ότι τα κράτη μέλη προβλέπουν εξαιρέσεις και παρεκκλίσεις από ορισμένες διατάξεις του όταν πρόκειται για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που διενεργείται, μεταξύ άλλων, για δημοσιογραφικούς σκοπούς. Ωστόσο, η έννοια των δημοσιογραφικών σκοπών δεν ορίζεται στον ΓΚΠΔ. Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η έννοια αυτή θα πρέπει να ερμηνεύεται ευρέως και ότι δραστηριότητες με τις οποίες σκοπεύεται να ανακοινώνονται στο κοινό πληροφορίες, απόψεις ή ιδέες, με οποιονδήποτε τρόπο, θα πρέπει να θεωρείται ότι ασκούνται για δημοσιογραφικούς σκοπούς (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Δεκεμβρίου 2008, Satakunnan Markkinapörssi Oy και Satamedia Oy, C-73/07, EU:C:2008:727, σκέψη 61). Το Δικαστήριο έχει επίσης κρίνει ότι το ίδιο ισχύει και όταν πρόκειται για δεδομένα που προέρχονται από δημόσια έγγραφα κατά την εθνική νομοθεσία. Ωστόσο, αδιευκρίνιστο παραμένει το ζήτημα αν η διάδοση πληροφοριών, απόψεων ή ιδεών στο κοινό επιβάλλει επιπλέον κάποια ειδικότερη μορφή επεξεργασίας των δεδομένων που πρόκειται να καταστούν διαθέσιμα στο κοινό.

Το αιτούν δικαστήριο θεωρεί ότι, όσον αφορά το συγκεκριμένο ζήτημα, η ορθή ερμηνεία του ΓΚΠΔ δεν είναι προφανής. Επομένως, συντρέχει λόγος για την υποβολή αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως στο Δικαστήριο.

Αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως

Το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως επί των ακόλουθων ερωτημάτων.

1. Έχει το άρθρο 85, παράγραφος 1, του ΓΚΠΔ την έννοια ότι τα κράτη μέλη δύνανται να θεσπίζουν και άλλες νομοθετικές ρυθμίσεις, πέραν εκείνων που οφείλουν να θεσπίζουν σύμφωνα με το άρθρο 85, παράγραφος 2, του κανονισμού, σχετικές με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για σκοπούς άλλους πέραν των δημοσιογραφικών σκοπών ή των σκοπών πανεπιστημιακής, καλλιτεχνικής ή λογοτεχνικής έκφρασης;
2. Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα: Έχει το άρθρο 85, παράγραφος 1, του ΓΚΠΔ την έννοια ότι, σε περίπτωση που το πρόσωπο το οποίο θίγεται από επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα συνιστάμενη στη διάθεση στο κοινό, μέσω διαδικτύου και έναντι ανταλλάγματος, δεδομένων που αφορούν ποινικές του καταδίκες δεν διαθέτει άλλη μορφή ένδικης προστασίας πέρα από τη δυνατότητα κίνησης ποινικής διαδικασίας για δυσφήμιση ή την έγερση σχετικής αξίωσης αποζημίωσης, τούτο αποτελεί θεμιτό συμβιβασμό του δικαιώματος στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δυνάμει του εν λόγω κανονισμού με το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης και πληροφόρησης;
3. Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ή το δεύτερο ερώτημα: Έχει το άρθρο 85, παράγραφος 2, του ΓΚΠΔ την έννοια ότι δραστηριότητα η οποία συνίσταται στη διάθεση στο κοινό, μέσω διαδικτύου και έναντι ανταλλάγματος, δημοσίων εγγράφων που αφορούν ποινικές καταδίκες, χωρίς οποιαδήποτε επεξεργασία ή προσαρμογή των εν λόγω εγγράφων, συνιστά επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που διενεργείται για τους προβλεπόμενους από τη διάταξη αυτή σκοπούς;